

Erasmus+

Planowane Międzynarodowe spotkanie
w Jaśle w ramach projektu Erasmus +
„STEAM Time – Solve UNESCO Crime”
30 marzec do 3 kwietnia 2020

Zadanie 1 /Task 1 Stępina

Fortyfikacja wybudowana przez hitlerowców w latach 1940 – 1941. Jest to największy zespół schronów kolejowych i zarazem jeden z dwóch zachowanych w Polsce. Zajmuje obszar 0,5 km² i składa się z 7 obiektów o konstrukcji żelbetowej otoczonych drutem kolczastym: Nadziemny schron kolejowy, tunelowy – unikatowy w skali europejskiej zabytek architektury obronnej (długość: ok. 480m; szerokość: 8,3m; wysokość: 12m, grubość ścian: 2m – 3m, ostrołukowa konstrukcja, brama wjazdowa składająca się z dwuskrzydłowych wrót otwieranych elektrycznie, nad tunelem rozłożona była siatka, na której posadzono drzewa w celu maskującym. W środku w specjalnym wgłębieniu biegł tor otoczony peronami a pod nimi kilka różnej wielkości pomieszczeń, do których było zejście). W schronie w dniach 27-28 sierpnia 1941 r. miało miejsce spotkanie Adolfa Hitlera z Benito Mussolinim w związku z agresją na ZSRR. W schronie zmieścił się specjalny pociąg Führera "Amerika". Prawdopodobnie Hitler gościł tutaj jeszcze w październiku tego samego roku. Bywali tutaj również: Himmler, Keitel i Rommel, a także generałowie i marszałkowie Wehrmachtu. Po wojnie był tutaj skład sprzętu wojskowego, potem mieściła się Centrala Rybna, oraz przechowalnia sprzętu rolniczego. Obecnie schron jest własnością gminy Frysztak i jest objęty Krajowym Programem Ochrony Zabytków Architektury Obronnej. Wszystkie obiekty przetrwały do dzisiaj w dobrym stanie i nadają się do zwiedzania.

The fortification was built by the Nazis between 1940 and 1941. It is the largest complex of railway shelters and at the same time one of the two preserved shelters in Poland. It covers an area of 0.5 km² and consists of 7 objects of reinforced concrete construction surrounded by barbed wire: Underground railway shelter, tunnel shelter - a unique in Europe monument of defensive architecture (length: about 480m; width: 8.3m; height: 12m, wall thickness: 2m - 3m, sharp-edged structure, entrance gate consisting of two-winged gates opened electrically, above the tunnel there was a net, on which trees were planted in order to cover it. In the middle, in a special recess, there was a track surrounded by platforms and underneath them there were several rooms of different sizes to which there was a descension.

In the shelter, on 27-28 August 1941, Adolf Hitler and Benito Mussolini met in connection with the aggression on the USSR. The shelter housed a special Führer train "Amerika".

Probably Hitler was here again in October of the same year. There also stayed here: Himmler, Keitel and Rommel, as well as generals and marshals of the Wehrmacht.

After the war, first there was a military equipment storehouse, then there was the Fish Headquarters, and a storage room for agricultural equipment. Currently, it is the property of Frysztak community, covered by the National Programme for the Protection of Monuments of Defensive Architecture. All the buildings have survived to this day in good condition and are suitable for sightseeing.

Zadanie 1

Z jaką prędkością poruszał się turysta , który zwiedzając tunel przebywał w nim 24 minut?

Task 1

What was the speed of a tourist who visiting the tunnel stayed there for 24 minutes?

A	B	C	D	E
0,8	8,0	1,0	12	1,2

Zadanie 2 / Task 2 Wiśniowa

Polska i województwo Podkarpackie obfitują w ciekawe, stare drzewa będące częścią dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego naszego kraju. Jednym z wartych uwagi okazów jest bez wątpienia liczący niemal 700 lat Dąb Józef z Wiśniowej. Znajdujący się w Zespole Parkowo-Dworskim i Folwarcznym w Wiśniowej dąb, w 2017 roku został Europejskim Drzewem Roku, jego popularność ma jednak korzenie już w okresie międzywojennym, kiedy jako symbol długowieczności i trwałości został przedstawiony na rewersie banknotu 100 złotych. Dąb i park, w którym drzewo się znajduje są świetnym miejscem na wiosenny, letni czy jesienny spacer lub wycieczkę rowerową. W zarośniętej już niemal dziupli Dębu Józef, podczas II Wojny Światowej przed Niemcami ukrywało się dwóch żydowskich braci. Bracia Hymi zostali ukryci tam przez Rozalię Proszak, która pomagała im przetrwać ten trudny okres przynosząc w nocy jedzenie Zespół Dworsko-Parkowy i Folwarczny w Wiśniowej, to nie tylko Dąb Józef. Park po przejściu w ręce Mycielskich poddany został rewitalizacji. Dziś na spacerowiczach wrażenie mogą zrobić dwie aleje grabowe, ponad 200-letnie dęby, liczne szpalery oraz starodrzew. Na uwagę zasługuje licząca 360 drzew, nowa aleja grabowa, która ma już ponad dwa wieki. Ciekawostką mogą być też, znajdujące się 70 metrów na wschód od Józefa, nagrobki psa i kota. Nagrobki pochodzą z początku XX wieku.

Poland and the Podkarpackie Province abound in interesting old trees which are part of our country's cultural and natural heritage. One of the noteworthy ones is undoubtedly the nearly 700-year-old Oak Joseph of Wiśniowa. Located in the Manor- Park and Farm Complex in Wiśniowa, the oak tree became the European Tree of the Year in 2017, but its popularity has its roots in the interwar period, when it was shown on the reverse of the 100 zloty note as a symbol of longevity and durability. The oak and the park in which it is located are a great place for a spring, summer or autumn walk or a bicycle trip. During the Second World War, two Jewish brothers were hiding from the Germans in the hollow of Oak Joseph. The Hymi brothers were hidden there by Rozalia Proszak, who helped them to survive this difficult time by bringing food at night. The Manor-Park and Folklore Complex in Wiśniowa is not only Dąb Józef. The park has undergone revitalization after passing into the hands of the Mycielski family. Today, two hornbeam avenues, over 200-year-old oaks, numerous rows and an old tree can make an impression on strollers. Noteworthy is the 360 trees, the new hornbeam alley, which is over two centuries old. Another interesting feature may be the tombstones of a

dog and a cat, located 70 meters east of Józef. The tombstones come from the beginning of the 20th century.

Zadanie 2

Dąb Józef- jego wymiary to 30 m wysokości i 675 cm obwodu. Oblicz promień dębu Józef. Wynik podaj w metrach.

Task 2

Calculate the radius of the oak tree, Joseph. Its dimensions are 30 m high and 675 cm in circumference. Enter the result in metres.

1,07	10,7	2,34	23,7	33,7
J	K	L	M	N

Zadanie 3 /Task 3 Kopalnia soli w Wieliczce/ Salt Mine in Wieliczka

Zabytkowa Kopalnia Soli w Wieliczce stanowi jedyny obiekt górniczy na świecie, czynny bez przerwy od średniowiecza do chwili obecnej. Jej oryginalne wyrobiska (chodniki, pochylnie, komory eksploatacyjne, jeziora, szyby, szybiki) o łącznej długości około 300 km usytuowano na 9 poziomach, sięgających do głębokości 327 metrów ilustrują wszystkie etapy rozwoju techniki górniczej w poszczególnych epokach historycznych. Dnia 8 września 1978 kopalnia została wpisana na I Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO. Kopalnia Soli w Wieliczce budziła zawsze bardzo duże zainteresowanie. Już w wieku XIV jako zakład produkujący sól pokazywana była osobom uprzywilejowanym goszczącym na dworze królewskim, później jako rozległy podziemny labirynt korytarzy i komór podziwiana była ze względu na swój specyficzny urok i tajemniczość. Pod koniec XV wieku rozpoczęły się pierwsze wyprawy turystyczne do kopalni. Na początku XX wieku przybyła dodatkowa atrakcja turystyczna - kaplica Bł. Kingi, której ściany ozdabiają wspaniałe płaskorzeźby przedstawiające sceny biblijne wykonane rękami górników rzeźbiarzy. Oświetlenie kaplicy stanowią żyrandole wykonane z soli kryształowej. Wymiary jej są równie imponujące jak piękno wystroju. Wysokość kaplicy wynosi 10 m, długość 54 m oraz szerokość 15 m. Kopalnia ma dziewięć poziomów do głębokości 327 m, około 300 km chodników i blisko 3 tys. komór. Na piątym poziomie kopalni, 211 m pod ziemią, od czterdziestu lat funkcjonuje lat sanatorium. Leczy się w nim głównie choroby układu oddechowego i alergię.

The historic Salt Mine in Wieliczka is the only site in the world where mining has continued since the Middle Ages. Lying on nine levels, its original excavations (pavements, slipways, operating chambers, lakes as well as lesser and major shafts) stretch for the total of 300 kilometres: reaching the depth of 327 metres they illustrate all the stages of the development of the mining technology over time. On 8 September 1978 the mine was inscribed on the 1st UNESCO World Heritage List. The Salt Mine in Wieliczka has always aroused great interest. Already in the 14th century, as the site of salt production, it used to be shown to the privileged visitors of the royal court; later as a vast underground labyrinth of chambers and passages it was admired for its specific charm and mystery. At the end of the fifteenth century, the first tourist expeditions to the mine began. In the early 20th century, another tourist attraction was added, namely, the Chapel of the Blessed Kinga, with its walls decorated with scenes from the Bible, shown in magnificent relief, and carved by miners-sculptors. The chamber is lit by chandeliers made from crystalline salt. The dimensions of the chapel are as

imposing as the beauty of the interior decoration. The height of the chapel is 10 metres, its length 54 m, and the width 15 m. The mine has nine levels up to the depth of 327 m, approximately 300 km of galleries and nearly 3 thousand chambers. On the fifth level of the mine, 211 m underground a sanatorium has been working for forty years where mainly respiratory system illnesses and allergies are treated.

Zadanie 3

Trzy-kilometrowa trasa turystyczna wiedzie przez kilka z 20 dużych komór, udostępnionych do zwiedzania na głębokościach od 64 do 135 metrów. Wielicka kopalnia ma 9 poziomów, z których pierwszy – poziom Bono – leży na głębokości 64 metrów, zaś ostatni na głębokości 327 metrów.

Jaką różnicę wysokości pokonują turyści podczas zwiedzania?

Task 3

The three-kilometre-long tourist route leads through several of the 20 large chambers that are open to the public at depths of 64 to 135 metres. The Wieliczka Mine has 9 levels, the first of which - the Bono level - lies at a depth of 64 metres and the last at a depth of 327 metres.

What is the height difference that tourists cover during sightseeing?

G	H	I	J	K
263	192	71	55	44

Zadanie 4 /Task 4 **Kraków/ Cracow**

Przez ponad pięć i pół wieku, od 1040 do 1596 roku, stanowił Kraków siedzibę królów i stolicę państwa. Później zaś – gdy przestał już pełnić stołeczne funkcje – zawsze był ważnym dla całej Polski centrum nauki i kultury. A kolejne historyczne zawieruchy pozostawiały szczęśliwie w całości jego ogromne zasoby zabytkowe.

Wpisane przez UNESCO na Listę Światowego Dziedzictwa historyczne centrum Krakowa - Stare Miasto z Wawelem, Kazimierzem i Stradom – skupia najważniejsze pomniki polskiej historii, około 3 tys. zabytków architektury oraz muzea bez których nie sposób mówić o historii sztuki w Polsce. Stare Miasto zachowało średniowieczny układ urbanistyczny, tyle że dawne mury obronne zamieniły się w zielony pas zadrzewionych Plantów, a ich świadectwem pozostaje okazały Barbakan, Brama Floriańska i trzy baszty. Centrum stanowi Rynek Główny, wytyczony w 1257 r., z którego czterech boków wychodzą po trzy ulice, krzyżując się potem niczym na szachownicy. To jeden z największych placów średniowiecznej Europy, otoczony zabytkowymi kamienicami i pałacami, w środku z XIV-wieczną wieżą ratuszową i dwuszeregiem XIII-wiecznych kramów włączonych w renesansowy gmach Sukiennic. Ze strzelistej wieży kościoła Mariackiego, za którym rozciąga się Mały Rynek, jak przed wiekami sygnał trąbki obwieszcza co dnia południe, na cały Kraków i – za pośrednictwem radia – na cały kraj. Do zabytkowych pereł Starego Miasta należy m.in. Collegium Maius, mieszczące obecnie muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, którego tradycja sięga roku 1364. Nad Starym Miastem góruje Wzgórze Wawelskie z renesansowym zamkiem i dziedzińcem arkadowym, goszczącym Państwowe Zbiory Sztuki. Wnętrze zamku zawiera kolekcje starego uzbrojenia, obrazy i słynne arraszy wykonane w Holandii pod koniec 16 wieku. A w kryptach gotyckiej katedry spoczywają prochy wielu polskich królów. Stradom, do którego schodzi się z Wawelskiego Wzgórza pełnił od XIV wieku rolę służebnej osady rzemieślniczej. Natomiast Kazimierz był dzielnicą Żydów krakowskich, sławnym w Polsce i Europie ośrodkiem żydowskiej religii, nauki i kultury. Zniszczony podczas II wojny i wyludniony przez Holocaust, podlega obecnie intensywnym pracom restauratorskim.

For a period of over more than five centuries and a half, from 1040 till 1596, Cracow was both the royal seat and the capital city of Poland, later, when it no longer performed capital functions, it remained a scientific and cultural centre significant for Poland. Fortunately,

subsequent historical war-clouds left the city's enormous monuments untouched. Registered by UNESCO into the list of the World Heritage, Cracow's historic centre – the Old City with Wawel, Kazimierz and Stradom – gathers the most significant monuments of Polish history: approximately 3 thousand of architectural ones and museums without which it is not possible to touch upon art history in Poland. The Old City preserved its medieval layout, with an exception of the fact that the former battlements were transformed into a green strand of the afforested Plants, testified to by the impressive Barbican, St. Florian's Gate and three towers. The centre is taken up by the Main Marketplace, laid out in 1257, four corners of which give rise to three streets that subsequently intersect like on a chessboard. It is one of the biggest marketplaces of medieval Europe, surrounded with antique tenement-houses and palaces, the city-hall tower dating back to the 14th century in the middle and two lines of stalls of the 13th century, included into the renaissance structure of the Sukiennice (Cloth Hall). A trumpet signal given out from a soaring tower of St. Mary's Church, behind which there is the Small Town Square, announce midday every day, as was the case a number of centuries ago, not only to Cracow, but also, through the radio – to the whole of the country. The Old City monuments include, among other things, Collegium Maius, presently housing the Jagiellonian University museum, whose tradition dates back to 1364. The Wawel Hill with a renaissance castle and an arcaded courtyard housing the National Art Collections towers over the Old City. The castle's period interiors contain collections of old weaponry, paintings, and the famous Arras tapestries, manufactured in Dutch workshops in the late 16th century. In the gothic cathedral crypts several Polish kings' ashes lie. Stradom, reached on descent from the Wawel Hill, had been an ancillary handicraft settlement since the 14th century, while Kazimierz was a district of Cracow Jews, a centre of Jewish religion, science and culture, famous both in Poland and Europe. Destroyed during the Second World War and depopulated by Holocaust, the district is currently subject to profound restoration works.

Zadanie 4

Powierzchnia Rynku w Krakowie jest największym zajmującym 4 ha powierzchni placem Krakowa, a także jednym z największych rynków w Europie. Ma kształt kwadratu. Oblicz długość Rynku. Wynik podaj w metrach . 1ha =10 000m².

Task 4

The area of the Market Square in Kraków is the largest covering 4 ha of Kraków squares, and one of the largest town markets in Europe. It is a square in shape. Calculate the length of the Market. Give the result in meters . 1ha =10 000m².

200	250	125	300	160
I	J	K	L	M

Zadanie 5 /Task 5 Jaslo

Zadanie 5 Gra terenowa / Task 5 Field game

Jasło – to miasto w południowo – wschodniej Polsce w Karpatach. Leży ono nad trzema rzekami: Wisłoka, Jasiołką i Ropą. Najstarsze wzmianki o mieście pochodzą z XIII wieku. Prawa miejskie uzyskało w 1365 roku. Patronem miasta od 1997 roku jest św. Antoni Padewski. Miasto liczy ok. 35 tys. mieszkańców i ma powierzchnię 47 km².

Jak grać?

Przejdź trasę według zadań. Rozpocznij na dziedzińcu ZSM nr 3 w Jaśle przy ulicy Szkolnej 38. Rozwiązuj zadania i wpisuj rozwiązania w miejsce wyznaczone. Korzystaj z planu miasta.

Fabula gry.

W Jaśle znajduje się 88 nazw ulic, które zostały nadane aby upamiętnić wybitnych Polaków, Jaślan. Są również obiekty(kościoły, pomniki, parki), które związane są z historią naszego miasta. Zadaniem uczestników gry będzie poznanie historii poprzez zadania detektywistyczne w ramach projektu STEAM.

Jaslo is a city in south-eastern Poland in the Carpathians. It lies on three rivers: Wisłoka, Jasiołka and Ropa. The oldest records date back to the 13th century. It was granted town rights in 1365. Since 1997 St. Anthony Padewski has been the city's patron. The town has about 35 thousand inhabitants and an area of 47 km².

How to play?

Follow the route according to the tasks. Start in the courtyard of ZSM No. 3 in Jaslo at 38 Szkolna Street. Solve the tasks and write the solutions in the designated place. Use the city plan.

The plot of the game.

There are 88 street names in Jaslo, which were given to commemorate the great Poles and the local heroes. There are also objects (churches, monuments, parks) which are connected with the history of our city. The task of the participants will be to learn about history while solving detective tasks within the STEAM project.

Etap 1

Drogi detektywie. Stoisz przez szkołą. Odszukaj tablice upamiętniającą Jaślan, którzy zginęli podczas 2 wojny światowej w obozach sowieckich. Wśród ofiar byli żołnierze, naukowcy, lekarze, prawnicy.

Z tablicy odczytaj hasło według kodu.

Step 1

Dear detective. You're standing in front of the school. Find a board to commemorate the local heroes who died in Soviet camps during World War 2. There were soldiers, scientists, doctors, lawyers among the victims.

Read the password using the code from the board.

II2	III1	III6	III7

IV15	I9	II7	III1	III10	IV8	IV1	IV2	III10	IV6

Etap 2

Podążaj ulicą największego Polskiego wieszacza, autora „Pana Tadeusza”. Zatrzymaj się na skwerze poświęconym patronowi Jasła. Rozwiąż zadanie. Pomnik św. Antoniego Padewskiego - Patrona Miasta Jasła . Święty Antoni urodził się w roku 1195 w Lizbonie, stolicy Portugalii, a zmarł niedaleko Padwy 13 czerwca 1231 roku Św. Antoni został ogłoszony Patronem Jasła w 1997 roku przez biskupa rzeszowskiego Kazimierza Górnego. Podczas spalania Jasła w 1944 w zgliszcach kościoła OO. Franciszkanów figura świętego zachowała się bez żadnych uszkodzeń, co mieszkańcy miasta uznają za cudowny przypadek. Obecnie Sanktuarium św. Antoniego z Padwy znajduje się w Kościele Franciszkanów przy ulicy Szopena niedaleko Parku Miejskiego. Rokrocznie cudowna figura świętego przenoszona jest w uroczystej procesji liturgicznej ulicami miasta w kierunku Rynku w dzień św. Antoniego w czerwcu. Tego Dnia na jasielskim Rynku rozdawane są tzw. chlebki św. Antoniego i odbywają się huczne koncerty.

Kiedy przypadają Dni Św. Antoniego w Jaśle ? (Wpisz dzień i miesiąc po angielsku)

Step 2 Follow the street of the greatest Polish bard, the author of "Pan Tadeusz". Stop at the square dedicated to the patron of Jaslo. Solve the task. Monument to St. Anthony Padua - Patron of the City of Jaslo. St. Anthony was born in 1195 in Lisbon, the capital of Portugal, and died near Padua on June 13, 1231, St. Anthony was proclaimed the Patron of Jaslo in 1997 by Bishop Kazimierz Górny of Rzeszow. During the burning of Jaslo in 1944 in the ruins of the Franciscan church, the statue of the saint was preserved without any damage, which the inhabitants of the city consider a miraculous case. Currently, the Sanctuary of St. Anthony of Padua is located in the Franciscan Church on Szopena Street near the City Park. Every year the miraculous statue of the saint is carried in a solemn liturgical procession through the streets of the city towards the Town Square on St. Anthony's Day in June. On this day, the so-called St. Anthony's Breads are distributed in the town square and concerts are held.

When do St. Anthony's Days take place in Jaslo? Enter the day and month in English.

					
--	--	--	--	-------	--	--

Etap 3

Kościół św. Stanisława (noszący potoczną nazwę kaplicy gimnazjalnej lub „Kościółka”) został wzniesiony w latach 1892-1893. Jest to kościół jednonawowy, zbudowany z cegły. W czasie II wojny światowej został spalony. Odbudowę zakończono w 1949 roku. Od 1950 świątynia służyła jako kościół filialny. W 1976 zamontowano organy piszczalkowe liczące 14 głosów. W 1979 został odlany dzwon dla kościoła.

Odczytaj napis nad drzwiami wejściowymi. (Wpisz nazwę po angielsku)

Step 3

The Church of St. Stanislaus (commonly known as the Gymnasium Chapel or "Church") was raised in 1892-1893. It is a single-nave church, built of brick. It was burnt down during World War II. The reconstruction was completed in 1949. Since 1950 the church has served as a branch church. In 1976 the pipe organ with 14 notes was installed. In 1979 the bell for the church was cast.

Read the inscription above the entrance door. Write the name in English.

					
--	--	--	--	-------	--	--

Etap 4

Kieruj się w stronę budynku, w którym mieściło się założone w 1887 r. Towarzystwo gimnastyczne "Sokół". Dla członków „Sokoła” ważną rolę odgrywało wychowywanie w duchu patriotycznym i tradycji narodowej, czemu miały służyć m.in. organizowane wieczornice upamiętniające różne rocznice narodowe. Od 1914 r. towarzystwo prowadziło działalność militarną, organizowało zloty, wszystko w celu przygotowania społeczeństwa do walki.

Odczytaj nazwę obecnej organizacji mającej tutaj siedzibę i poproś o pieczętkę.

Obecnie znajduje się tutajróżnych prac. Wpisz nazwę po angielsku.

Head towards the building which housed the "Falcon" Gymnastic Society founded in 1887. For the members of "Falcon" an important role was played by education in the patriotic spirit and national tradition, which was to be served, among others, by organized evenings to celebrate various national anniversaries. From 1914 onwards, the Society conducted military activities, organized rallies, all in order to prepare the society for battle.

Read the name of the current organization based here and ask for a stamp.

There are now... various works here. Enter the name in English.

		...							
--	--	-----	--	--	--	--	--	--	--

Etap 5

Podążaj w kierunku NE aż znajdziesz się na Rynku miasta. Rynek w Jaśle, podobnie, jak całe miasto, zostały praktycznie w 97% zniszczone przez Niemców w 1944 roku podczas II wojny światowej. Jedynym obiektem na Rynku stojącym tu do dzisiejszego dnia, który ocalał z pożogi wojennej, jest figura Św. Jana Nepomucen umieszczona pośrodku placu. Postawiono ją w tym miejscu w 1770 roku. Figurę Nepomucena otaczają równie wiekowe kasztanowce.

Rozwiąż zadanie i udaj się do obiektu , który jest rozwiązaniem zadania.

Step 5

Follow the NE until you reach the city square. The town square in Jaslo, like the whole town, was literally destroyed in 97% by the Germans during World War II, in 1944. The only object on the square standing here to this day, which survived the war fire, is the statue of St. John of Nepomuk located in the middle of the place. It was erected here in 1770. The statue of Nepomuk is surrounded by chestnuts of the same age.

Solve the task and go to the object, which is the solution to the task.

III1	IX1	V15	II2	IV3	IV2	XIII1	XIII3	XIII1

Etap 6

Kolegiata Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Jaśle – najstarszy zabytkowy kościół rzymskokatolicki w Jaśle; wzniesiony w stylu gotyckim z kamienia w 1446 , od 2011 roku w randze kolegiaty. Przez stulecia pełnił funkcję kościoła farnego. Kościół był wielokrotnie niszczone, przez co zatracił swoje pierwotne cechy obronne. Niemal doszczętnie zniszczony w czasie II wojny światowej. Dzięki staraniom Głównego Konserwatora Zabytków został odbudowany. Obok kościoła znajduje się Stary ... Wpisz nazwę po angielsku.

Step 6

Collegiate Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Jaslo - the oldest historical Roman Catholic church in Jaslo; built in the Gothic style of stone in 1446, since 2011 in the rank of collegiate church. For centuries it served as a parish church. The church has been destroyed many times, thus it has lost its original defensive features. It was almost completely destroyed during World War II. Thanks to the efforts of the Main Monument Conservator it was rebuilt. Next to the church there is the Old... Write the name in English.

						
--	--	--	--	--	--	--	------

Etap 7

Udaj się w kierunku centralnego placu na następnie na południe wzdłuż ulicy. Odszukaj budynek ze śladami działań wojennych – miejsca po kulach na elewacji budynku. Podaj nazwę w języku polskim centralnego placu w Jaśle

Step 7

Head towards the central square and then to the south along the street. Find the building with traces of wartime activity - the bullet holes on the facade. Give the name of the central square in Jaslo in Polish.

			
--	--	------	--	--

Następnie skieruj się na zachód i podążaj do parku.

Etap 8

Powstanie parku datuje się na lata 1896-1897 i jest związane ze wzniesieniem budynku Sądu Obwodowego. Park ma powierzchnię 2,2 ha. W 1899 r. na jego terenie został odsłonięty pomnik Tadeusza Kościuszki. Pod koniec XIX w. wybudowano w tym ciekawym miejscu drewnianą altanę, zwaną glorieta, na której umocowano blaszaną figurę przedstawiającą Eola - bożka wiatrów. W parku umieszczona została również płyta ku czci Nieznanego Żołnierza. W 2005 r. zmodernizowano park, zmieniona została nawierzchnia alejek, wprowadzono nową roślinność, wybudowano fontannę. Odszukaj drewniana budowlę w parku. Wpisz jej polską nazwę.

Then head west and go to the park.

Step 8

The park was established between 1896 and 1897 and is connected with the building of the Regional Court. The park has an area of 2.2 ha. In 1899 a monument to Tadeusz Kościuszko was revealed in the park. At the end of the nineteenth century a wooden gazebo, called gloriette, was built in this interesting place, on which a tin figure showing Eola - the idol of the winds was fixed. A plaque in honour of the Unknown Soldier was also placed in the park. In 2005, the park was modernized, the surface of alleys was changed, new vegetation was introduced, a fountain was built. Find a wooden building in the park. Write its name in Polish.

							
--	--	--	------	--	--	--	--	--

Etap 9

Zaznaczone kolorem pola wpisz do diagramu końcowego . Odczytaj hasło.

Step 9

Enter the color-coded fields into the final diagram. Read the password.

2	7	6	6	1	8	5	1	1	3	2

Gratulacje zostałeś detektywem STEAM Solve w ramach projektu Erasmus +

Congratulations on becoming Detective STEAM Solve within the Erasmus + project.

Zadanie 6 /Task6 Karpacka Troja/ The CarpathianTroy

Miejsce, w którym powstał Skansen, należy do najważniejszych stanowisk archeologicznych w Polsce o wyjątkowym znaczeniu dla poznania pradziejów całej Europy Środkowo-Wschodniej. Odkryto tu ponad 160 tys. zabytków, na które składają się naczynia, wyroby z ceramiki, krzemienia i kamienia, kości i rogu, a także brązu i żelaza. Wiele z nich jest zabytkami unikatowymi, uznawanymi za wspaniałe dzieła dawnej sztuki i rzemiosła. W Trzcianicy odkryto jedną z pierwszych silnie ufortyfikowanych osad znanych z terenu Polski, która powstała w początkach epoki brązu, ponad 4000 lat temu. To także tu odkryto pierwszą w Polsce osadę zakarpackiej kultury Otomani-Füzesabony odznaczającej się wyraźnymi wpływami śródziemnomorskimi, datowaną na okres 1650-1350 p.n.e. Ze względu na rangę tego odkrycia, chronologię oraz wyraźne wpływy południowo-europejskie miejsce to nazwane zostało Karpacką Troją.

The place where the Open-Air Museum was established is one of the most important archaeological sites in Poland, of exceptional importance for the knowledge of the prehistory of the whole Central and Eastern Europe. More than 160 thousand monuments have been discovered here, including dishes, ceramic, flint and stone, bone and horn products, as well as bronze and iron ones. Many of them are unique monuments, considered to be magnificent works of old art and craftsmanship. One of the first strongly fortified settlements known in Poland was discovered in Trzcianica, which was established at the beginning of the Bronze Age, over 4000 years ago. It was also here that the first settlement in Poland of the Carpathian culture of the Otomani-Füzesabona, characterized by clear Mediterranean influences, was discovered, dating from 1650-1350 BC. Due to the importance of this discovery, its chronology and clear influence of southern Europe, this place was called Carpathian Troy.

Zadanie 6

Wieża widokowa składa się z czterech poziomów. Jej wysokość sięga będzie 44 m, zaś poziom obserwacyjny dostępny dla turystów znajduje się na wysokości 19,80 m i drugi na wysokości 33,00 m. Jaka jest różnica wysokości między poziomami widokowymi w decymetrach?

Task 6

The view tower consists of four levels. Its height reaches 44 m, while the first observation level is available for tourists at 19.80 m and the other at 33.00 m. What is the difference in height between the observation levels in decimeters? (dm)

24,2	242	1320	13,2	132
A	B	C	D	E

Zadanie 7 /Task 7Bóbrka

Skansen - Muzeum Przemysłu Naftowego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce jest obiektem unikalnym w skali światowej. Na tym skrawku polskiej ziemi narodziła się gałąź przemysłu, która w II połowie XIX w. popchnęła świat w kierunku niebywałego dotąd rozwoju cywilizacyjnego. Podwaliny pod ten niespotykany rozwój dał Polak Ignacy Łukasiewicz,

a Polska stała się kolebką przemysłu naftowego.

Zachowały się tam autentyczne obiekty i dokumenty - świadectwa historii rozwoju przemysłu naftowego od jego narodzin po dzień dzisiejszy. Na około 20 ha ogrodzonego obszaru rozlokowane są ekspozycje górnictwa naftowego, gazownictwa, przemysłu rafineryjnego i dystrybucji produktów naftowych. Znajdują się tu autentyczne obiekty zabytkowe, m.in. dwa czynne szybiki naftowe (kopanki): "Franek" i "Janina" oraz drewniane budynki z XIX w.

W odrestaurowanym budynku administracyjnym, zbudowanym przez I. Łukasiewicza, prezentowana jest jedna z największych w kraju kolekcji lamp naftowych. Obok domu otoczonego ogrodem - parkiem znajduje się popiersie I. Łukasiewicza umieszczone na cokole z marmuru.

The Ignacy Łukasiewicz Petroleum Industry Museum at Bobrka is the world's unique heritage park. In the second half of the 19th century, on this tiny piece of Polish soil, petroleum industry was born, giving great impetus to the development of the modern industrial era. It is unquestionable that the father of this industry was Ignacy Łukasiewicz, the Polish citizen. The idea originated as early as the end of the 19th century, however, its realization was commenced only in 1960, when the Museum Guardian Committee was set up, on the Millennium of the Polish Statehood. Expositions of oil mining, gas industry, refining industry and distribution of oil products are located on about 20 hectares of fenced area. Of the historical objects illustrating the origins of the Polish petroleum industry, the following are worth special mention: Obelisk commemorating the Bóbrka oil plant establishment, erected by I. Łukasiewicz in 1854, two operative hand-sunk oil wells, called "Franek" and "Janina", as well as a number of remnants of similar facilities dating from 1854 –1880 and eight wooden buildings from the 19th century. In the restored administrative building, built by I. Łukasiewicz, one of the largest collections of kerosene lamps in Poland is presented. Next to the house surrounded by a park there is a bust of Ignacy Łukasiewicz placed on a marble plinth.

Zadanie 7

Podaj powierzchnię skansenu w km²

Task 7

Calculate the area of the open-air museum in square kilometres (km²).

K	L	N	M	O
0,002	0,02	0,2	2,0	2,2

Zadanie 8 / Task 8 Haczów

Kościół Wniebowzięcia NMP i św. Michała Archanioła o konstrukcji zrębowej. Jego ściany tworzą belki łączone w narożach na tzw. zamek. Dzięki temu świątynia mogła zostać wybudowana bez użycia gwoździ. Wybudowany w drugiej połowie XV w. kościół w Haczowie przez setki lat służył mieszkańcom wsi. Był dla nich miejscem wyjątkowym między innymi ze względu na cudowną, słynącą łaskami gotycką Pietę (liczącą ponad 600 lat!), którą ponoć przyniosły wody Wisłoka. Dla wiernych z Haczowa

i przyjezdnych pielgrzymów cudowna figura Matki Bożej Bolesnej do dziś ma szczególne znaczenie. Wnętrze pochodzi z kilku okresów. Na szczególną uwagę zasługuje gotycka polichromia z końca XV w. ze scenami ze Starego i Nowego Testamentu, z wizerunkami świętych i monumentalną postacią św. Krzysztofa. Kościół w Haczowie, liczący ponad pół tysiąclecia, uważany do niedawna za najstarszy

w Polsce, jest niezwykłym świadkiem historii. A namacalnym tego dowodem są chociażby ryte napisy, które można odnaleźć na zewnętrznych ścianach świątyni, takie jak ten z 1771 roku informujący o powodzi z zaznaczonym poziomem, do którego sięgała woda. Kościół w Haczowie jest największym gotyckim drewnianym kościołem w Europie. Wnętrze zdobi unikatowa polichromia figuralna z 1494 najprawdopodobniej najstarsza polichromia tego typu w Europie.

The Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary and St. Michael the Archangel with a log structure. Its walls were formed by beams joined at the corners to the so-called castle. Thanks to that the church could be built without using nails. Built in the second half of the fifteenth century, the church in Haczów served the villagers for hundreds of years. It was an exceptional place for them, mainly because of the miraculous Gothic Pieta (over 600 years old!), which is said to have been brought by the waters of Wisłoka. The miraculous statue of Our Lady of Sorrows is still of particular importance to the congregation from Haczów and the pilgrims who come here. The interior comes from several periods. Particularly noteworthy is the Gothic polychromy from the end of the fifteenth century with scenes from the Old and New Testament, with images of saints and the monumental figure of St. Christopher. The church in Haczów, which is more than half a millennium old and considered until recently to be the oldest in Poland, is an extraordinary witness of history. And the tangible evidence of this reputation are engraved inscriptions, which can be found on the external walls of the church, such as the one from 1771 informing about the flood with a marked level to which water reached. The church in Haczów is the largest Gothic wooden church in Europe. The interior is decorated with a unique figural polychromy from 1494, most probably the oldest polychromy of this type in Europe.

Zadanie 8

Oblicz odległość z Jasła do Haczowa. Odległość ta na mapie w skali wynosi 15cm. Skala mapy wynosi 1: 250 000. Ile to jest w rzeczywistości?

The task 8

Calculate the distance from Jasło to Haczów. This distance on the map in the scale is 15cm. The scale of the map is 1: 250 000. How much is it, actually?

A	B	C	D	E
0,0375km	0,375km	3.75km	37,5km	375km

Zadanie 9 / Task 9 Krosno

Miasto leży w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim, przy ujściu potoku Lubatówki do Wisłoka, na obszarze Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej. Zajmuje powierzchnię 43,48 km² Krosno określano jako „parva Cracovia” – czyli „mały Kraków”, dlatego, że krośnieński Rynek z renesansowymi sukiennicami kojarzył się z krakowskim Starym Miastem, a także ze względu na wysoki poziom życia umysłowego miasta. Krosno jest pełne średniowiecznych kościołów i zabytkowych kamieniczek, usytuowanych głównie

w obrębie Rynku, który mieści się na wzniesieniu ok. 277 m n.p.m. Miasto należy do Zagłębia Naftowego Jasielsko-Krośnieńskiego, słynie również z hut szkła i z lotnictwa. Liczy 46.6 tys. mieszkańców. Znajduje się w Euroregionie Karpackim, w skład którego wchodzi przygraniczne tereny Polski, Słowacji, Ukrainy, Węgier i Rumunii.

The town is located in south-eastern Poland, in Podkarpackie Province, at the mouth of the Lubatówka stream to the Wisłok river, in the Jasielsko-Krośnieńska Valley. It covers an area of 43.48 km². Krosno was referred to as the "parva Cracovia" - i.e. "small Kraków", because the Krosno Market Square with its Renaissance cloths was associated with Kraków's Old Town, and also because of the city's high level of mental life. Krosno is full of medieval churches and historic tenement houses, located mainly within the Market Square, which is situated at an elevation of about 277 m above sea level. The city belongs to the Jasielsko-Krosno Oil Basin and is also famous for its glassworks and aviation. It has 46.6 thousand inhabitants. It is located in the Carpathian Euroregion, which includes border areas of Poland, Slovakia, Ukraine, Hungary and Romania.

Zadanie 9

Oblicz średnią gęstość zaludnienia w Krośnie. Wykorzystaj wzór : $G = L/P$

L – liczba ludności, P – powierzchnia

Task 9

Calculate the average population density in Krosno. Use the formula : $G = L/P$

L - population, P - area

G	H	I	J	K
1,0491	10,491	104,91	1049,1	10491

Zadanie10 / Task 10 ObserwatoriumAstronomiczne/Astronomical Observatory in Jaslo

Obserwatorium Astronomiczne w Jasle to wymarzone miejsce dla miłośników astronomii. Umożliwia obserwację bliskiego i dalekiego nieba wieczorną porą przy użyciu profesjonalnych instrumentów astronomicznych oraz takich zjawisk astronomicznych jak: zaćmienia, zakrycia, przejścia oraz planety układu słonecznego.

Obserwatorium astronomiczne w Jasle, które funkcjonuje od stycznia 2011 r. jest jednym z niewielu posiadających tak dużą instalację. Pracownie są wyposażone w dwa teleskopy: stacjonarny, zainstalowany w kopule oraz przenośny, który będzie można ustawić na tarasie oraz sprzęt komputerowy i lornetki. Jest także salowykładowa z projektoremmultimedialnym.

The Astronomical Observatory in Jaslo is a perfect place for astronomy lovers. It enables the observation of the near and far sky in the evening using professional astronomical instruments and such astronomical phenomena as: eclipses, covers, passages and planets of the solar system.

Astronomical Observatory in Jaslo, which has been operating since January 2011, is one of the few that have such a large installation. The laboratories are equipped with two telescopes: a stationary one, installed in the dome and a portable one, which can be placed on the terrace, as well as computer equipment and binoculars. There is also a lecture hall with a multimedia projector.

Zadanie 10

Rozwiąż krzyżówkę i wpisz odpowiedzi po angielsku

1. Służy do obserwacji ciał niebieskich
2. Jeden z filtrów do obserwacji Słońca

3 Najbliższa gwiazda od Ziemi

Task 10

Solve the crossword puzzle

1. It is used to observe heavenly bodies.
2. One of the filters for observing the sun
- 3 The nearest star from the Earth

HasłoFinalowe /Final Password

Hasło:

Zad.2	Zad.6	Zad.8	Zad.9

Zad.4	Zad.10

Zad.3	Zad.7

Zad.10	Zad.10	Zad.1

Zad.5 Gra terenowa

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Password:

Task 2	Task 6	Task 8	Task 9

Task 4	Task10

Task 3	Task 7

Task 10	Task 10	Task 1

Task 5. Field game

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--